EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 10 22
COM(2020) 664 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/1004 dėl Sąjungos sistemos, skirtos duomenų rinkimui, tvarkymui ir naudojimui žuvininkystės sektoriuje bei paramai mokslinėms rekomendacijoms dėl bendros žuvininkystės politikos, sukūrimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 199/2008 (nauja redakcija), įgyvendinimo ir veikimo ataskaita

{SWD(2020) 229 final}

ĮVADAS

Patikimi ir išsamūs duomenys yra labai svarbūs žvejybos valdymui pagal bendrą žuvininkystės politiką (toliau – BŽP)[1], kuri grindžiama patikimiausiomis turimomis mokslinėmis rekomendacijomis. Pagrindinė duomenų rinkimo ir tvarkymo priemonė[2] yra Reglamentas (ES) 2017/1004[3] (toliau – Duomenų rinkimo sistemos reglamentas arba DRS reglamentas), kuris yra nauja redakcija išdėstytas pirmesnis 2008 m. reglamentas[4]. Duomenų rinkimo sistemoje nustatytas suderintas metodas, pagal kurį valstybės narės (VN) visos Sąjungos mastu renka biologinius, aplinkosaugos, techninius ir socialinius bei ekonominius žvejybos, akvakultūros ir perdirbimo sektorių duomenis (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 1 priedas).

Pagal DRS reglamento 23 straipsnį reikalaujama, kad Europos Komisija pateiktų Europos Parlamentui ir Tarybai šio reglamento įgyvendinimo ir veikimo ataskaitą. Šia ataskaita šis įpareigojimas ir vykdomas.

Duomenų rinkimo sistemoje pabrėžiamas į galutinius duomenų naudotojus orientuotas požiūris ir duomenų rinkimo regionalizavimas sukuriant regioninio koordinavimo grupes (toliau – RKG). Taikydamos DRS valstybės narės renka savo duomenis pagal nacionalinius darbo planus ir kasmet teikia įgyvendinimo ataskaitas. Be to, tai – pirmas kartas, kai jos gali pateikti jūrų baseinų lygmeniu koordinuojamus regioninius darbo planus ir taip papildyti (arba pakeisti) atitinkamas nacionalinių darbo planų dalis.

Pagal DRS Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti sprendimus, kuriais nustatoma daugiametė Sąjungos duomenų rinkimo programa (toliau – Sąjungos daugiametė programa), kurioje išdėstomi išsamūs valstybių narių duomenų rinkimo įpareigojimai. 2017–2019 m. Sąjungos daugiametė programa[5] jau buvo iš dalies suderinta su DRS reglamentu; 2020–2021 m. Sąjungos daugiametė programa[6] (kurią sudaro du Komisijos sprendimai) yra visiškai

[1] 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB (OL L 354, 2013 12 28, p. 22).

[2] Kituose teisės aktuose, pavyzdžiui, Giliavandenių žuvų išteklių žvejybos reglamente ir Žuvininkystės kontrolės reglamente, gali būti nustatyti atskiri duomenų rinkimo įpareigojimai, taip pat tarptautiniu mastu sutarti įsipareigojimai – šie nustatyti, pavyzdžiui, ICCAT reglamente, daugiamečiame paprastųjų tunų išteklių rytinėje Atlanto vandenyno dalyje ir Vidužemio jūroje atkūrimo plane, daugiamečiame Vidužemio jūros paprastųjų durklažuvių išteklių atkūrimo plane, NAFO reglamente, CCAMLR reglamente, SPRFMO reglamente ir Reglamente dėl regioninių tunų išteklių žvejybos valdymo organizacijų.

[3] 2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1004 dėl Sąjungos sistemos, skirtos duomenų rinkimui, tvarkymui ir naudojimui žuvininkystės sektoriuje bei paramai mokslinėms rekomendacijoms dėl bendros žuvininkystės politikos, sukūrimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 199/2008 (OL L 157, 2017 6 20, p. 1).

[4] 2008 m. vasario 25 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 199/2008 dėl Bendrijos sistemos, skirtos duomenų rinkimui, tvarkymui ir naudojimui žuvininkystės sektoriuje bei paramai mokslinėms rekomendacijoms dėl bendros žuvininkystės politikos, sukūrimo (OL L 60, 2008 3 5, p. 1).

[5] 2008 m. vasario 25 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 199/2008 dėl Bendrijos sistemos, skirtos duomenų rinkimui, tvarkymui ir naudojimui žuvininkystės sektoriuje bei paramai mokslinėms rekomendacijoms dėl bendros žuvininkystės politikos, sukūrimo (OL L 60, 2008 3 5, p. 1).

[6] 2019 m. kovo 13 d. Komisijos deleguotasis sprendimas (ES) 2019/910, kuriuo nustatoma Sąjungos daugiametė biologinių, aplinkos, techninių ir socialinių bei ekonominių duomenų rinkimo ir tvarkymo žuvininkystės ir akvakultūros sektoriuose programa (OL L 145, 2019 6 4, p. 27).

grindžiama DRS reglamentu. Nuo 2014 m. paramą valstybių narių duomenų rinkimo veiklai teikia Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (toliau – EJRŽF)[7].

TEISĖS AKTŲ ĮGYVENDINIMAS IR VEIKIMAS

1. Pagrindiniai duomenų rinkimo sistemos dalyviai

1.1. Valstybės narės

Valstybės narės yra atsakingos už duomenų rinkimą ir saugojimą, pirminių duomenų kokybę ir išsamumą, taip pat už duomenų apsaugą laikantis teisinių įsipareigojimų. Visose valstybėse narėse veikia duomenų rinkimo, saugojimo ir tvarkymo sistema ir visos jos pateikė Komisijai tvirtinti nacionalinius darbo planus (apimančius 2017–2019 m. ir 2020–2021 m. laikotarpius). Darbo planą įgyvendina vienas ar daugiau valstybių narių mokslinių institutų – tai paprastai priklauso nuo žvejybos masto ir įvairovės.

Visos valstybės narės, laikydamosi teisinių įsipareigojimų, rengia nacionalinius koordinavimo posėdžius ir yra paskyrusios nacionalinį korespondentą, atsakingą už vidaus koordinavimą, galimybės susipažinti su duomenimis suteikimą galutiniams naudotojams ir ryšių su Komisija palaikymą. Nuolatinis nacionalinių korespondentų tinklas (prižiūrimas Žvejybos duomenų rinkimo ekspertų grupės pogrupio) labai palengvino Komisijos tarnybų ir nacionalinių administracijų tarpusavio bendradarbiavimą.

1.2. Regioninio koordinavimo grupės

Laikydamosi regionalizavimo požiūrio ir siekdamos pateikti daugiau duomenų patikimoms mokslinėms rekomendacijoms pagrįsti, regioninio koordinavimo grupės remia DRS įgyvendinimą ir gali pateikti regioninius darbo planus, kuriais gerinamas veiklos atitinkamuose jūrų baseinuose koordinavimas. Komisija narės teisėmis dalyvauja metiniuose ir laikotarpiu tarp sesijų rengiamuose posėdžiuose. Galutiniai duomenų naudotojai posėdžiuose dalyvauja kaip stebėtojai (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 2 priedas).

Nuo tada, kai įsigaliojo DRS reglamentas, sukurtos šešios naujos RKG. Dvi iš jų 2019 m. susijungė, todėl šiuo metu yra penkios RKG: Baltijos jūros RKG, Šiaurės Atlanto, Šiaurės jūros ir Arkties rytinės dalies RKG, Vidužemio jūros ir Juodosios jūros RKG, Stambiųjų pelaginių žuvų žvejybos RKG ir Tolimosios žvejybos RKG (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 2 priedas). Europinė ekonomikos planavimo grupė (toliau – PGECON) koordinuoja veiklą socialiniais ir ekonominiais klausimais.

1.3. Galutiniai naudotojai

Galutiniai naudotojai teikia mokslines rekomendacijas arba turi mokslinių tyrimų ar išteklių valdymo interesų, susijusių su (moksline) žvejybos sektoriaus duomenų analize. Pagrindiniai galutiniai naudotojai yra:

[7] 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 508/2014 dėl Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo ir kuriuo panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2328/2003, (EB) Nr. 861/2006, (EB) Nr. 1198/2006 bei (EB) Nr. 791/2007 ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 1255/2011 (OL L 149, 2014 5 20, p. 1).

i) Tarptautinė jūrų tyrinėjimo taryba (toliau – ICES), kuri teikia mokslines rekomendacijas dėl jūrų išteklių šiaurės rytų Atlante;

ii) Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komitetas (toliau – ŽMTEK) – Komisijos ekspertų grupė, teikianti konsultacijas įvairiais klausimais (įskaitant duomenų rinkimo, išmetimo į jūrą politikos, išteklių naudojimo Vidužemio jūroje ir laivynų ekonomikos klausimus);

iii) regioninių žvejybos valdymo organizacijų moksliniai komitetai, veikiantys pagal tausios žvejybos partnerystės susitarimus ir kitos tarptautinės organizacijos.

Komisijos tarnybos (Jungtinis tyrimų centras (toliau – JRC) ir Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD) taip pat yra galutiniai duomenų naudotojai, juos naudojantys, pvz., žvejybos ir akvakultūros sektorių ekonominei analizei atlikti. Duomenų rinkimo sistema suteikiama galimybė duomenis naudoti įvairiems galutiniams naudotojams. Pagrindinių galutinių naudotojų grupė ataskaitiniu laikotarpiu išliko palyginti pastovi – ją papildė vos keli nauji galutiniai naudotojai.

Galutiniai naudotojai duomenis gauna pagal valstybėms narėms skelbiamus kvietimus pateikti duomenis arba pagal ataskaitų teikimo prievolę (regioninių žvejybos valdymo organizacijų atveju[8]). 2017–2019 m. duomenys pateikti pagal 72 kvietimus pateikti duomenis ir ataskaitų teikimo įpareigojimus (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3 priedas).

1.4. Regioninių duomenų bazių priegloba

Regioninės duomenų bazės palengvina jūrų baseinų lygmens galutinių naudotojų darbą. Duomenų bazės leidžia patikrinti duomenų išsamumą ir patikimumą, ištaisyti ir sumažinti duomenų klaidas.

Keturių jūrų baseinų šiaurės rytų Atlante (Baltijos jūros, Šiaurės jūros, Sąjungos šiaurės vakarų ir pietvakarių vandenų baseinų) duomenys kaupiami bendroje regioninėje duomenų bazėje. Duomenų bazei „Fishframe“ prieglobą teikia ICES, kuri šiuos duomenis saugo, tvarko ir naudoja. ICES skelbia kvietimus teikti duomenis, naudodamasi kita duomenų baze („InterCatch“) (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 3 priedas). Ši duomenų bazė suteikia galimybę ICES ne tik rengti rekomendacijas dėl išteklių, bet ir rengti bei teikti regionines žvejybos apžvalgas ir verslinės žvejybos duomenų atrankos modelius. ICES siekia sujungti abi duomenų bazes į vieną regioninę duomenų bazę ir vertinimo sistemą.

Nors dėl Vidužemio ir Juodosios jūrų regioninės duomenų bazės buvo atlikti keli galimybių tyrimai, tokia bazė dar nesukurta. Komisija toliau stengiasi nustatyti, kas suteiktų prieglobą šiai duomenų bazei.

JRC teikia prieglobą visos ES žuvininkystės ir akvakultūros duomenų, įskaitant viešai prieinamus duomenis, duomenų bazei. JRC rengia duomenis, kurie, remiant Komisijos tarnybų ir ŽMTEK patariamąjį darbą, naudojami su konkrečiomis temomis (pvz., žvejybos laivyno pusiausvyros, žvejybos pastangų režimų) susijusiais tikslais, taip pat trečiųjų šalių

[8] Dėl institucinių priežasčių, kai Komisija atstovauja ES kaip regioninių žvejybos valdymo organizacijų susitariančiajai šaliai, Komisija prašo valstybių narių pateikti reikiamus duomenis bei ataskaitas ir juos perduoda organizacijoms. Išimtis yra Bendroji Vidužemio jūros žvejybos komisija (toliau – GFCM), nes jai dalį duomenų siunčia pačios valstybės narės.

atliekamuose moksliniuose tyrimuose. JRC remia pagal DRS atliekamą darbą, teikdamas prieglobą duomenų perdavimo stebėsenos priemonei ir DRS svetainei[9].

1.5. Europos Komisija

Komisija ne tik naudojasi teise inicijuoti teisės aktus, teikdama jų pasiūlymus, bet ir vykdo keletą su DRS susijusių pareigų, kad užtikrintų tinkamą sistemos įgyvendinimą. ŽMTEK įvertinus valstybių narių nacionalinius darbo planus, Komisija juos patvirtina (2017–2020 m. patvirtinti 54 valstybių narių darbo planai ir (arba) planų pakeitimai) ir įvertina jų įgyvendinimą, remdamasi metinėmis ataskaitomis (2017–2019 m. įvertintos 77 metinės ataskaitos).

Komisija padeda valstybėms narėms ir RKG vykdyti duomenų rinkimo įsipareigojimus ir, rengdama vizitus ir posėdžius, palaiko glaudžius nuolatinius ryšius (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 4 priedas).

Komisija taip pat periodiškai tikrina valstybių narių atitiktį EJRŽF finansavimo kriterijams ir vertina valstybių narių perduodamų duomenų kokybę ir patikimumą.

1.6. Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komitetas

Duomenų rinkimo sistemoje nustatyta, kad ŽMTEK yra mokslo įstaiga, kuri vertina valstybių narių nacionalinius darbo planus bei metines ataskaitas ir su duomenimis susijusius klausimus.

Siekiant užtikrinti duomenų reikalavimų mokslinę kokybę, su ŽMTEK (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 5 priedas) taip pat konsultuojamasi dėl Komisijos sprendimų (pvz., dėl ES daugiametės programos, darbo planų šablonų ir metinių ataskaitų) rengimo ir priėmimo ir dėl su šiais sprendimais susijusių duomenų kokybės klausimų.

1.7. Žuvininkystės duomenų rinkimo ekspertų grupė ir Žuvininkystės ir akvakultūros komitetas

Komisijos Žuvininkystės duomenų rinkimo ekspertų grupėje[10] yra šie pogrupiai:

i) *Nacionalinių korespondentų grupė*, koordinuojanti valstybių narių DRS įgyvendinimo veiklą,
ii) *Ryšių palaikymo posėdžių grupė*, koordinuojanti RKG veiklą sprendžiant su jūrų regionais nesusijusius klausimus,
iii) *Europinė ekonomikos planavimo grupė (PGECON),* koordinuojanti socialinių ir ekonominių duomenų rinkimo veiklą,
iv) *Duomenų IT sistemų grupė* – neaktyvi.

Pogrupių narių posėdžiai vyko kiekvienais įgyvendinimo laikotarpio metais. Šie pogrupiai teikė konsultacijas įvairiomis temomis.

Žuvininkystės ir akvakultūros komitetas pateikė teigiamą rekomendaciją dėl 2020–2021 m. ES daugiametės programos projekto (įgyvendinimo sprendimo dalies).

[9] https://datacollection.jrc.ec.europa.eu/index.html
[10] https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2750

2. *Pagrindinės pagal duomenų rinkimo sistemą įgyvendinamos priemonės ir veikla*

2.1. Daugiametė Sąjungos programa

Pagal DRS numatyta parengti ES daugiametę programą, kurioje būtų išsamiai išdėstomi valstybių narių duomenų rinkimo reikalavimai, išvardijami privalomi moksliniai tyrimai jūroje ir nustatomos duomenų rinkimo ribinės vertės. Įsipareigojimai pagal ES daugiametę programą atspindi nustatytus galutinių naudotojų duomenų poreikius (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 6 priedas).

Įgyvendinus 2017–2019 m. ES daugiametę programą[11], 2019 m. pradžioje buvo priimti du Komisijos sprendimai[12], kuriais sudaryta 2020–2021 m. ES daugiametė programa.

Šiuo metu rengiama ES daugiametė programa po 2021 m., dėl kurios plačiai konsultuojamasi su suinteresuotaisiais subjektais, galutiniais naudotojais ir mokslininkais (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 7 priedas). Ji bus suderinta su naujuoju EJRŽF ir į ją bus įtraukti atnaujinti žuvų rūšių ir valdymo rajonų, taip pat ekonominių ir socialinių kintamųjų sąrašai. Programoje taip pat bus numatyta atlikti duomenų apie pažeidžiamas rūšis, mėgėjų žvejybą, diadromines rūšis, akvakultūrą ir jūrų ekosistemas rinkimo reikalavimų peržiūrą ir privalomų mokslinių tyrimų jūroje sąrašo ir duomenų rinkimo ribinių verčių peržiūrą.

2.2. Daugiamečiai darbo planai

Pagal ES daugiametę programą valstybės narės, laikydamosi specialiame sprendime[13] nustatytų šablonų ir pateikimo gairių, Komisijai teikia daugiamečius nacionalinius darbo planus (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 8 priedas). ŽMTEK atlikus darbo planų mokslinę peržiūrą, Komisija juos patvirtina. Valstybės narės gali kasmet teikti savo darbo planų pakeitimus.

Komisija patvirtino 27 valstybių narių 2017–2019 m. daugiamečius darbo planus ir 35 vėlesnius planų pakeitimus (19 pakeitimų 2018 m., kad planai būtų suderinti su DRS reglamentu, ir 16 pakeitimų 2019 m.). Pakeitimai padaryti atsižvelgiant į i) ŽMTEK arba Komisijos pastabas dėl 2016 m. priimtų darbo planų, ii) ŽMTEK arba Komisijos pastabas dėl valstybių narių metinių ataskaitų, iii) RKG ir PGECON rekomendacijas ir iv) įtakos duomenų atrankai turinčius žvejybos pokyčius.

2019 m. gruodžio mėn. Komisija, sulaukusi teigiamo ŽMTEK atlikto darbo planų vertinimo, pagal 2020–2021 m. ES daugiametę programą patvirtino 27 naujus darbo planus[14].

2.3. Metinės ataskaitos

[11] Ši ES daugiametė programa jau buvo iš dalies suderinta su naujuoju DRS reglamentu, visų pirma tokiais aspektais, kaip: 1) galutinių naudotojų poreikiais pagrįstas ir kiekvienam jūrų regionui pritaikytas duomenų rinkimas; 2) duomenys, leidžiantys suderinti mokslą ir išteklių valdymą su BŽP tikslu – didžiausiu galimu tausios žvejybos laimikiu ir įpareigojimu iškrauti laimikį; 3) duomenys apie žvejybos poveikį platesnei jūrų aplinkai (ekosistemoms, saugomoms rūšims, buveinėms) ir 4) daugiau duomenų apie mėgėjų žvejybą, akvakultūrą, žuvininkystės ekonomiką ir žuvų perdirbimą.

[12] Šis padalijimas atsirado dėl naujų DRS reglamento nuostatų (4 straipsnio 1 dalis).

[13] 2016 m. rugpjūčio 19 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2016/1701.

[14] Dėl 21 iš šių darbo planų ŽMTEK pateikė pastabų, į kurias bus atsižvelgta vertinant būsimus planus.

Valstybės narės privalo kasmet teikti savo darbo planų įgyvendinimo ataskaitas, naudodamos atitinkamame sprendime nustatytas formas ir laikydamosi jame nustatytų tvarkaraščių[15]. 2017–2019 m. ataskaitiniu laikotarpiu visos valstybės narės metines ataskaitas pateikė laiku.

Valstybių narių metines ataskaitas vertina ŽMTEK[16]. Tuo remdamasi ir naudodamasi duomenų perdavimo stebėsenos priemone, Komisija bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, kad užtikrintų pažangos stebėjimą, einamųjų metų planų koregavimą ir išvadų įtraukimą į šiuo metu atliekamą darbą ir planavimo veiklą. Galutiniai naudotojai teikia grįžtamąją informaciją apie duomenų perdavimo problemas (sutrikimus), kurios analizuojamos, skirstomos į kategorijas (pagal rimtumą, tipą, aprėptį, kokybę, savalaikiškumą) ir stebimos kartu su valstybėmis narėmis[17]. Komisija nuo 2018 m. paspartino savo veiksmus ir dėl to pasiekta teigiamų rezultatų sprendžiant duomenų perdavimo problemas ir gerinant valstybių narių veiklos rezultatus.

2018–2019 m. Komisija išnagrinėjo valstybių narių 2014–2017 m. veiklos rezultatus, atsižvelgdama į EJRŽF finansavimo reikalavimų neatitikties kriterijus. 21 valstybės narės veiklos rezultatai buvo laikomi patenkinamais. Atlikus analizę nustatytos šešios valstybės narės, kurių veiklos rezultatus ir duomenų teikimą reikėjo gerokai pagerinti. Bendraujant su šiomis valstybėmis narėmis buvo nustatytos ir sutartos neatidėliotinai ir vėlesniuose darbo planuose (atliekant jų pakeitimus) tobulintinos sritys. Su viena iš šių šešių valstybių narių buvo susitarta dėl konkretaus *veiksmų plano* (griežtai įgyvendinamo nuo 2020 m.). 2018–2019 m. veiklos rezultatai bus įvertinti antroje 2020 m. pusėje.

Iš surinktų žvejybos atokiausiuose regionuose duomenų, kuriais grindžiamos mokslinės rekomendacijos ir BŽP įgyvendinimas, apskritai matyti, kad esama trūkumų. 2020 m. ŽMTEK paskelbė rekomendaciją dėl duomenų rinkimo gerinimo, o Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD inicijavo tyrimą, kuriuo siekiama sistemingai apžvelgti duomenų poreikius ir nustatyti galimą būsimą metodą.

2.4. Bandomieji tyrimai

Pagal 2017–2019 m. ir 2020–2021 m. ES daugiametes programas valstybės narės turi atlikti bandomuosius tyrimus, kad išnagrinėtų ir parengtų šių kelių sričių duomenų rinkimo metodus:

i) mėgėjų žvejybos,
ii) žvejybos veiklos poveikio jūrų biologiniams ištekliams ir jūrų ekosistemoms,
iii) socialinių duomenų apie užimtumą ir
iv) su aplinka susijusių akvakultūros duomenų (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 9 priedas).

Dauguma bandomųjų tyrimų vis dar vykdomi ir tikimasi, kad išsamūs jų rezultatai bus pateikti 2020–2022 m. Visi galutiniai tyrimų rezultatai bus įtraukti į įprastą valstybių narių

[15] 2018 m. rugpjūčio 24 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2018/1283.
[16] https://stecf.jrc.ec.europa.eu/reports/dcf-dcr .
[17] Nors didžioji dauguma galutinių naudotojų teikia grįžtamąją informaciją, yra išimčių: pvz., GFCM nepateikė galutinio naudotojo grįžtamosios informacijos, suskirstytos pagal valstybes nares.

duomenų rinkimo veiklą[18], o prireikus jų pritaikymą jūrų baseinų lygmeniu koordinuos regioninio koordinavimo grupės.

2.5. Regioninis požiūris į įgyvendinimą

ES duomenų rinkimo srities teisės aktais jau seniai siekiama skatinti regioninį bendradarbiavimą, o nuo šio amžiaus pirmojo dešimtmečio vidurio rengiami regioniniai koordinavimo posėdžiai. Laikantis naujojoje BŽP nustatyto regionalizavimo požiūrio, pagal DRS numatyta sukurti regioninio koordinavimo grupes. Bendradarbiaujant regioniniu lygmeniu, t. y. dalijantis praktine patirtimi, duomenimis, žiniomis ir užduotimis, taip pat vykdant regioninio bendradarbiavimo ir standartizavimo veiklą, didinamas duomenų rinkimo veiksmingumas ir efektyvumas. Tikimasi, kad bendradarbiaujant bus suderinti nacionaliniai darbo planai ir galiausiai parengti regioniniai darbo planai.

RKG suburia valstybių narių atstovus pagal jūrų baseinus duomenų rinkimo planavimo ir įgyvendinimo veiklai koordinuoti. Visos RKG rengia metinius posėdžius (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 2 priedas), o dauguma jų – posėdžius tarp sesijų ir pogrupių susitikimus. Regioniniams veiksmams plėtoti regioninio koordinavimo grupėse buvo skirta finansinė parama – dotacijos tyrimams.

RKG gerina duomenų rinkimo jūros baseine nuoseklumą taikydamos sutartą metodiką ir principus, pagal kuriuos reaguojama į kvietimus pateikti duomenis, bendradarbiaudamos atliekant valstybių narių mokslinius tyrimus (pvz., dalydamosi užduotimis), koordinuodamos duomenų atrankos veiklą, spręsdamos su duomenimis susijusius klausimus (pvz., atlikdamos kokybės patikras prieš įkeliant duomenis, imdamosi tolesnių veiksmų dėl duomenų perdavimo stebėsenos priemonėje nurodytų problemų) ir koordinuodamos su regioninėmis duomenų bazėmis susijusį darbą. RKG taip pat dirba visų regionų lygmeniu spręsdamos su kitais jūrų baseinais susijusius klausimus. Jų sprendimai ir veiksmai išdėstomi rekomendacijose (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 10 priedas), kurios kasmet aptariamos su ŽMTEK, ir užtikrinami tinkami tolesni veiksmai.

Nuo 2017 m. RKG pradėjo rengti regioninius darbo planus. Šiame procese RKG turi atsižvelgti į galimus duomenų atrankos pokyčius, finansavimo apribojimus, sunkumus, kylančius skirtingoms valstybėms narėms įgyvendinant bendras procedūras, ir RKG darbo susiejimą su valstybių narių administracijų darbu.

Siekdamos koordinuoti ir aptarti duomenų rinkimo veiklą, RKG ir PGECON nuolat susitinka su Komisija, nacionaliniais korespondentais ir galutiniais naudotojais ryšių palaikymo, bendrų sprendimų priėmimo ir galutinių naudotojų posėdžiuose.

[18] Preliminarūs rezultatai jau įtraukiami į įprastą valstybių narių duomenų rinkimo veiklą arba, kai išbandyti metodai nedavė laukiamų rezultatų, valstybės narės ieško alternatyvų.

Metiniuose ryšių palaikymo posėdžiuose RKG ir (arba) PGECON pirmininkai, Komisija ir galutiniai naudotojai dirba tokiais klausimais, kaip:

i) RKG veiklos konvergencijos užtikrinimas,
ii) RKG rekomendacijų įgyvendinimas ir grupavimas siekiant sudaryti sąlygas sinergijai,
iii) RKG ir PGECON ryšio stiprinimas,
iv) visai Europai aktualių klausimų nustatymas ir veiksmų siūlymas,
v) bendradarbiavimo su galutiniais naudotojais ir Komisija gerinimas ir
vi) RKG ir PGECON matomumo didinimas.

Metinis RKG ir galutinių naudotojų (pvz., ICES, ŽMTEK, regioninių žvejybos valdymo organizacijų) posėdis yra labai svarbus tam, kad būtų galima nustatyti galutinių naudotojų poreikius, parengti būsimus kvietimus pateikti duomenis ir aptarti duomenų perdavimo klausimus.

3. Duomenų rinkimo finansavimas

3.1. Finansavimas pagal pasidalijamojo valdymo principą

EJRŽF yra duomenų rinkimui skiriamo ES finansavimo teisinis pagrindas. Jo lėšomis užtikrinamas duomenų rinkimo finansavimas pagal Komisijos ir valstybių narių institucijų pasidalijamojo valdymo principą[19]. EJRŽF finansavimu sudaromos palankios sąlygos įgyvendinti duomenų rinkimo sistemą ir jai tinkamai veikti, o kartu ir teikti mokslines rekomendacijas[20].

2014–2020 m. valstybių narių duomenų rinkimui iš viso skirta 532 mln. EUR (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 11 priedas). Ši suma suskirstoma į nacionalinius paketus ir turi būti papildyta nacionaliniu finansavimu (iš viso 25 proc. ES finansavimo).

Finansinė informacija apie įvairius duomenų rinkimo aspektus pateikiama žuvininkystės ir akvakultūros stebėsenos ir vertinimo[21] ataskaitoje dėl valstybių narių EJRŽF laikotarpiu patiriamų DRS išlaidų. Vidutiniškai beveik 80 proc. visų DRS išlaidų sudaro darbuotojų ir mokslinių tyrimų laivų išlaidos, o apie 7–8 proc.– ekonominių ir socialinių duomenų rinkimo išlaidos. Tai reiškia, kad apie 90 proc. išlaidų yra tiesiogiai arba netiesiogiai susijusios su biologinių ir aplinkos duomenų rinkimu.

[19] Iki 2014 m. duomenų rinkimo veikla buvo finansuojama pagal tiesioginio valdymo sistemą.

[20] EJRŽF tiesioginio valdymo komponento įgyvendinimo tarpinio vertinimo tyrime daroma išvada, kad: „Apskritai pagal EJRŽF tiesioginio valdymo sistemą finansuojama mokslinių rekomendacijų teikimo ir duomenų rinkimo veikla vykdoma taikant nusistovėjusias procedūras, kuriomis užtikrinama, kad rekomendacijos ir duomenys būtų veiksmingi orientyrai nustatant BŽP tikslus“ (p. 53). Šioje ataskaitoje aptariamas 2014–2016 m. laikotarpis. Šiuo laikotarpiu duomenys buvo renkami ir mokslinės rekomendacijos teikiamos pagal tiesioginio valdymo sistemą https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/1f424d68-d670-11e8-9424-01aa75ed71a1

[21] Paramos žuvininkystės ir akvakultūros stebėsenai ir vertinimui (angl. *Fisheries and Aquaculture Monitoring and Evaluation*, FAME) pagal EJRŽF skyrius, duomenų rinkimo išlaidų kategorijos, 2020 m. galutinė ataskaita. Viešai nepaskelbta. Atitinkamas duomenų laikotarpis yra 2017 m. ir (arba) 2018 m., t. y. paskutiniai metai, kurių duomenys turimi. Ne visos valstybės narės buvo apklaustos.

Reikalavimų laikymasis, kaip finansavimo EJRŽF lėšomis sąlyga, tikrinamas pagal penkis Reglamente (ES) 2015/1930 nustatytus kriterijus[22]. Nesilaikant reikalavimų, finansinė parama gali būti sustabdyta, nutraukta arba susigrąžinta[23]. Atsižvelgiant į šiuos kriterijus valstybės narės reikalavimų iš esmės laikėsi. Ataskaitiniu laikotarpiu jokių duomenų rinkimo pareigų nevykdymo atvejų nenustatyta ir jokių finansinių priemonių nesiimta.

3.2. Regioninių dotacijų finansavimas pagal tiesioginio valdymo principą

Komisija teikė paramą regioniniam bendradarbiavimui stiprinti skirdama dotaciją veiksmams[24]. Atlikus tyrimus, kuriems skirta parama (iš viso beveik 2 mln. EUR), parengtos priemonės, formos ir metodikos, įskaitant regionų lygmens dalijimosi duomenimis susitarimus, kad duomenų rinkimo tikslais būtų galima atlikti regioninę duomenų apie bendrus išteklius atranką (Komisijos tarnybų darbinio dokumento 12 priedas). Finansuoti keturi tyrimai: „FishPi2“ (Šiaurės jūros, Arkties vandenyno rytinės dalies ir Šiaurės Atlanto žvejybos biologiniai duomenys), STREAM (Vidurželmio ir Juodosios jūrų žvejybos biologiniai duomenys), RECOLAPE (toli migruojančių žuvų rūšių duomenys) ir SECFISH (žvejybos, akvakultūros ir perdirbimo sektorių socialiniai ir ekonominiai duomenys)[25].

Tyrimai buvo užbaigti 2019 m. viduryje ir juos atlikus nustatytos galimos priemonės ir pasiūlymai dėl valstybių narių veiklos, visų pirma srityse, kuriose kyla naujų regioninio masto uždavinių (pvz., renkant duomenis apie saugomas ir pažeidžiamas rūšis, mažos apimties žvejybą ir mėgėjų žvejybą jūroje). Tyrimų rezultatai gali būti naudojami rengiant regioninius darbo planus; kitu atveju jie galėtų būti koordinuotai naudojami nacionaliniuose darbo planuose.

IŠVADOS

Patikimi ir išsamūs duomenys yra pagrindas rengiant patikimiausias turimas mokslines rekomendacijas, kurios savo ruožtu yra labai svarbios priimant sprendimus ir valdant išteklius pagal BŽP.

Reglamentu (ES) 2017/1004 sukuriama duomenų rinkimo sistema. Tai yra nusistovėjusi reguliavimo sistema, suteikianti tinkamą struktūrą, priemones ir lankstumą, kad valstybės narės galėtų rinkti duomenis žvejybos ir akvakultūros sektoriuose ir taip prisidėti prie mokslo ir mokslinių rekomendacijų rengimo.

DRS, kaip decentralizuotos sistemos, kurią taikydamos valstybės narės renka, saugo ir teikia duomenis galutiniams naudotojams, veikimas labai priklauso nuo sudėtingo atitinkamų subjektų veiklos koordinavimo. Tai visų pirma *Komisija*, kuri prižiūri ir remia sistemos

[22] 2015 m. liepos 28 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2015/1930, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 508/2014 dėl Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo nuostatos dėl finansinių pataisų dydžio nustatymo ir fiksuoto dydžio finansinių pataisų taikymo kriterijų ir iš dalies keičiamas Komisijos reglamentas (EB) Nr. 665/2008 (OL L 282, 2015 10 28, p. 2).

[23] Taikomi šie kriterijai: duomenų rinkimas, nacionalinio lygmens duomenų rinkimo veiklos koordinavimas, regioninis veiklos koordinavimas su valstybėmis narėmis, metinių ataskaitų teikimas ir duomenų teikimas galutiniams naudotojams (duomenų perdavimo sutrikimai).

[24] Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD 2016/22, https://ec.europa.eu/fisheries/call-proposals-mare201622_lt

[25] https://datacollection.jrc.ec.europa.eu/regional-coordination

įgyvendinimą, duomenis renkančios *valstybių narių įstaigos*, *regioninio koordinavimo grupės,* kurios standartizuoja metodus ir procesus regioniniu lygmeniu ir *galutiniai* duomenų *naudotojai*. Pastarieji yra labai svarbūs nustatant duomenų poreikius ir teikiant grįžtamąją informaciją apie pateiktų duomenų kokybę.

Šiam procesui vykti būtinos struktūros ir veiklos tvarka šiuo metu yra gerai suprantamos, naudojamos ir priimtinos visiems susijusiems subjektams, taip pat ir tarptautiniu mastu. Nacionalinių korespondentų paskyrimas buvo svarbus siekiant susisteminti Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimą įgyvendinant DRS. ES lėšų, skiriamų iš EJRŽF duomenų rinkimui, panaudojama palyginti daug, o tai galėtų būti laikoma valstybių narių įsipareigojimu investuoti į duomenų rinkimą ir jį vykdyti. Aktyvus Komisijos (kuriai padeda ŽMTEK) bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis leidžia nuolat stebėti ir gerinti padėtį.

Pagal naująją BŽP duomenų rinkimo sistema labiau orientuota į regionalizavimą. Regioninio koordinavimo grupės plėtoja savo vaidmenį ir ataskaitiniu laikotarpiu geriau įsitvirtino, taigi ir atitinkamai įtvirtino savo darbo metodus. Pasinaudojus specialiomis dotacijomis tyrimams, buvo gauti pirmieji apčiuopiami rezultatai (parengtos įvairiems regionams skirtos regioninės duomenų atrankos priemonės ir pasiūlymai). Šiuo metu savo veiklą plečiančios ir intensyvinančios RKG susiduria su veiklos apribojimais ir joms gali prireikti tolesnės paramos, kad galėtų vykdyti savo veiklą artimiausiu laikotarpiu. Ateityje turėtų būti parengti regioniniai darbo planai, dėl kurių turėtų būti susitarta RKG lygmeniu ir kuriuos įgyvendintų valstybės narės, taip pat turėtų būti nustatyta, kas suteiks prieglobą Vidužemio ir Juodosios jūrų regioninei duomenų bazei, ir pasirūpinta jos kūrimu.

Bendras dėmesys ateinančiais DRS įgyvendinimo metais turėtų būti sutelktas į jos geresnį įgyvendinimą toliau bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis. Tai apima būsimų uždavinių (pavyzdžiui, susijusių su saugomomis, nykstančiomis ir gresiančiomis išnykti rūšimis arba platesnėmis žiniomis apie ekosistemas) sprendimą; reagavimą ir atsižvelgimą į kintančius duomenų poreikius (kuriuos nustato galutiniai naudotojai); procesų racionalizavimą ir supaprastinimą ir tolesnį metodų ir jų taikymo jūrų baseinų lygmeniu tobulinimą bei derinimą. Kalbant apie ES daugiametę programą nuo 2021 m., būsimi tiek valstybių narių, tiek RKG uždaviniai yra aiškūs – užtikrinti, kad bandomųjų ir dotacijomis finansuojamų tyrimų rezultatai būtų įtraukti į valstybių narių nacionalinius darbo planus ir kad RKG parengtų regioninius darbo planus, visų pirma skirtus naujiems uždaviniams spręsti.

Daugeliui duomenų rinkimo subjektų nuspėjamumas yra esminė sąlyga siekiant užtikrinti ilgalaikį duomenų rinkimo sistemos, o kartu ir mokslinių rekomendacijų pagal BŽP teikimo proceso veikimą. Labai svarbu ne tik užtikrinti stabilią DRS ir susijusių teisės aktų įgyvendinimo perspektyvą, bet ir skirti pakankamai lėšų iš naujojo EJRŽF – tiek iš Sąjungos, tiek iš nacionalinių šaltinių.